

Diarienummer: N2019/02952/JL
Inskickat: 20200214
Ansvarig tjänsteman: Pär Bygdesson

Från:
Livsmedelshandlarna

Till:
Näringsdepartementet

Remiss Ds 2019:19 Genomförande av EU:s direktiv om otillebörliga affärsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan

Livsmedelshandlarna tackar för inbjudan att svara på remiss angående Ds 2019:19 Genomförande av EU:s direktiv om otillebörliga affärsmetoder mellan företag i jordbruks och livsmedelskedjan.

Kort om oss;

Vi är Livsmedelshandlarna. Det är vi som driver livsmedelsbutikerna i varenda kommun i hela landet – från Ystad till Kiruna, lanthandel till stormarknad. Våra butiker heter ICA, Hemköp, Tempo, Handlar'n, Nära Dej och Matöppet. Och ibland något helt eget. Tack vare att vi äger våra butiker kan vi alltid anpassa oss efter vad just vi och våra egna kunder önskar. Lokalt beslutsfattande och entreprenörskap är något vi värnar om, och som vi ständigt strävar efter att utveckla. Vi arbetar med konkurrensneutrala frågor inom näringspolitik, inom branschen och med att ge ut medlemstidningen Livsviktigt samt att vi arrangerar utbildningsresor. Idag är vi i Livsmedelshandlarna omkring 800 medlemmar som driver upp mot 1100 butiker runt om i hela Sverige.

Synpunkter

Livsmedelshandlarna anser att det svenska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 om otillebörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (UTP) bör ligga så nära direktivet som möjligt.

Livsmedelshandlarna avstyrker promemorians förslag till att utöka tillämpningsområde i förhållandet till vad direktivet kräver och avstyrker förslag om att göra vissa affärsmetoder strängare i svensk lagstiftning än vad direktivet kräver.

Direktivet och den föreslagna lagstiftningen är dels ensidig (täcker enbart köparen) och dels sektorsspecifik (avtal i livsmedelskedjan). Båda företeelserna är ovanliga i svensk rätt vilket borde innebära att försiktighetsprincipen iakttas i fastställandet av tillämpningsområde.

Direktivets intention att små aktörer ska skyddas mot stora aktörer frångås om alla avtal träffas av lagstiftningen enligt promemorians förslag.

Livsmedelshandlarna bedömer att inköpsprocesser kommer, om promemorians förslag blir verklighet, att centraliseras. Lokala inköp från lokala leverantörer kommer därmed att minska. Vilket är skadligt för många lokala livsmedelsproducenter där butiker idag kan göra sina inköp på ett enkelt sätt.

Därutöver kommer den juridiska expertisen att behöva öka inte minst pga den långtgående sanktionen som föreslås. Det utgör sannolikt en kraftig fördyring av små självständiga butikers verksamhet.

Livsmedelshandlarna anser att leverantörer enkelt kan missbruka sin ställning gentemot små köpare om alla avtal träffas av lagstiftningen.

Ett exempel på det är när butiker köper in direkt av leverantörer. Eftersom den föreslagna lagstiftningen är ensidig finns det inget som hindrar en stor leverantör från att ställa mer eller mindre otillbörliga krav på köparen.

T.ex. kan det handla om att köparen inte får köpa produkt A, som vi antar är en mycket eftertraktad produkt bland konsumenterna, om inte köparen också köper produkt B som vi antar är en helt ny vara som är oprövad på marknaden.

Ett inte helt otänkbart scenario är att produkt A säljs som vanligt till slutkonsumenten medan produkt B bara går åt till hälften. Leverantören har helt enkelt överskattat efterfrågan men mer eller mindre tvingat köparen att ändå köpa in produkten.

I sammanhanget är det därför också viktigt att påpeka att reglerna om förbud mot att kräva ersättning för försämring eller förlust och returnering av varor (7§2 och 8§1).

För säljarens del finns det inga incitament att avtala enligt 8§1 så länge den kan hävda att varor försämrats enligt 7§2. Redan det förhållandet ställer särskilt små köpare i trångmål och kan missbrukas av säljare. Detta oklara förhållande talar för att lagstiftaren i utgångsläget måste förtydliga vari skillnaden består. Det bör inte ske genom praxis som utredningen föreslår.

Läget blir särskilt skarpt när det handlar om stora leverantörer som vill lansera nya varor och med lagstiftningen kan tvinga köparna att köpa och stå hela risen.

Överimplementeringen vad gäller betaltider så att alla betaltider blir högst 30 dagar och inte 60 dagar för icke färskvaror kommer att öka fokus på pris, göra transporter mindre effektiva samt skapa en ekonomisk fördel för livsmedel med lång hållbarhet. Därför anser Livsmedelshandlarna att denna överimplementering bör undvikas.

Livsmedelshandel är en bransch som lever med små marginaler men stora volymer. Därför är en sanktionsavgift på en procent av omsättningen som föreslås en drakonisk sanktion. Dels måste därför lagstiftningen tydligt visa att det är överträdelsens art, omfattning och varaktighet som ska utgöra grund för sanktion.

Taket för sanktionsavgiften bör sättas till 0,5 procent av omsättningen givet livsmedelshandelns unikt små marginaler och stora volymer.

Livsmedelshandlarna anser att Konkurrensverket bör vara ansvarig tillsynsmyndighet för den föreslagna lagstiftningen. Det är den myndighet som vi bedömer har störst erfarenhet att granska avtal och marknader och man är redan idag ansvarig för att beivra när stora aktörer missbrukar sin ställning på marknaden.